

Izveštaj o aktivnostima Hrvatske udruge za znanstvenu komunikaciju – ZNAK u 2023. godini

U razdoblju od 24. veljače 2023. godine, kada je održana četvrta redovita godišnja skupština naše Udruge, Upravni odbor ZNAK-a sastao se četiri puta (svibnju, listopadu, siječnju i veljači), te je zaključeno da je plan Udruge za 2023. godinu ispunjen. Plan se odvijao kroz niz sljedećih aktivnosti:

1. Aktivnosti vezane uz unaprjeđenje znanstvenog izdavaštva

Udruga ZNAK bila je suorganizator 10. Međunarodne konferencije o znanstvenoj komunikaciji u kontekstu otvorene znanosti PUBMET2023, koja je održana od 13. do 15. rujna 2023. na Sveučilištu u Zadru i mrežno. Organizatori su bili Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, Udruga ZNAK, Sveučilište u Zagrebu (Medicinski fakultet, Prehrambeno-biotehnološki fakultet i Filozofski fakultet), Institut Ruđer Bošković i Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Konferencija se održala pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i obrazovanja, OpenAIRE, EASE, OPERAS i SPARC Europe. U sklopu konferencije održano je 5 pozvanih predavanja, 18 kratkih izlaganja, 10 posterskih priopćenja, 3 radionice, 3 sponzorske radionice, 5 sponzorih izlaganja i panel o ekološkoj svijesti i održivosti u izdavaštvu. Objavljena je knjiga sažetaka, dostupna na: https://pubmet2023.unizd.hr/wp-content/uploads/2023/10/PUBMET2023_BoA.pdf, te je organiziran tematski broj MDPI časopisa *Publications* posvećen konferenciji, za koji su u tijeku prijave i evaluacije radova. Održan je i PUBMETRun2023 s 12 sudionika, a pobjednik je osvojio besplatnu kotizaciju za PUBMET2024. Ukupno je za konferenciju bilo prijavljeno 181 sudionika, od kojih je 115 bilo u Zadru, a 66 mrežno.

Svi sadržaji konferencije slobodno su dostupni na mrežnim stranicama: <https://pubmet2023.unizd.hr/>.

Uz PUBMET2023, Udruga je organizirala sljedeće webinare/radionice:

- 9. svibanj 2023. – HR EASE / ZNAK sesija o recenzijском postupku i njegovom utjecaju na kvalitetu časopisa u organizaciji Sveučilišta u Zadru – 59 sudionika;
- 24. listopada 2023. – Scopus Only Day Workshop u organizaciji Udruge ZNAK, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i tvrtke Elsevier – 86 sudionika, u sklopu koje su održane individualne konzultacije s 20 urednika časopisa;
- 11. listopada 2023. - webinar Autorsko pravo i otvorene licence u časopisima u otvorenom pristupu – 44 sudionika;
- 7. veljače 2024. - Web of Science online workshop – 170 sudionika.

Vidljivo je da je Udruga temama webinaru i radionica nastojala odgovoriti na potrebe urednika časopisa.

2. Aktivnosti vezane uz osiguranje adekvatnog financiranja hrvatskih znanstvenih, znanstveno-stručnih i popularizacijskih časopisa

Uprava Udruge ZNAK je tijekom 2023. godine slala brojne upite u vezi natječaja za financijsku potporu časopisima. Putem e-savjetovanja su 9. lipnja 2023. poslane primjedbe na nacrt prijedloga programskog financiranja, pri čemu je između ostalog naglašeno da pojedini izdavači odnosno institucije nisu obuhvaćene tim prijedlogom, te da se ponovno pravi razlika između časopisa čiji su izdavači javna visoka učilišta i javni

instituti i časopisa čiji su izdavači znanstvene udruge. Odgovor na naše komentare je bio da su ih primili na znanje i razmotrili, te da je novi model financiranja usklađen s novim Zakonom o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti. Poslan je i dopis ministru Fuchsu 3. srpnja 2023. o potrebi povećanja predviđenog iznosa potpore časopisima. Nažalost, na navedeni dopis ni nakon nekoliko upita nismo primili odgovor.

Udruga ZNAK prijavila se na natječaj MZO-a za financijsku potporu udrugama u 2023. godini, pri čemu joj je dodijeljeno 2.445 eura potpore za aktivnosti.

3. Aktivnosti vezane uz financijsku konsolidaciju Udruge

Udruga je kroz 2023. godinu financijski poslovala pozitivno (vidljivo iz Izvještaja o poslovanju za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. godine), te je stanje računa Udruge na kraju godine iznosilo 21.878,09 eura (ukupno sa saldonom iz prethodnih godina). Time je omogućeno stabilno poslovanje Udruge i ostvarenje stavki predviđenih planom rada za 2023. godinu, kao i planiranje aktivnosti za 2024. godinu, uključujući PUBMET2024 konferenciju. Kao i u protekloj godini, glavnina prihoda je od suorganizacije konferencije PUBMET2023, uz manji prihod od članarina, a isto tako je i većina rashoda bila vezana uz konferenciju. Detaljne stavke prihoda i rashoda dane su u financijskom izvještaju za 2023. godinu.

4. Aktivnosti vezane uz zastupljenost hrvatskih časopisa u bazama i na portalu Hrčak

Udruga je i u 2023. godini provodila niz aktivnosti da bi se ubrzao proces indeksiranja radova objavljenih u hrvatskim časopisima koji su indeksirani u Web of Science CC i Scopus bazama podataka, te ispravile pogreške koje su se u tom procesu događale. Savjetovala je individualne časopise te slala upite u vezi indeksiranja pojedinih časopisa predstavnicama tvrtki Clarivate i Elsevier.

API pobiranje sadržaja časopisa indeksiranih u Web of Science s Hrčka (većina od indeksirana 124 časopisa), dogovoreno u suradnji s Alisom Martek (NSK) i Draženkom Celjakom (Srce) te predstavnicima tvrtke Clarivate, odvija se od početka 2023. godine, pri čemu predstavnici Hrčak tima provjeravaju odvija li se u skladu s dogovorenim dinamikom.

API pobiranje za Scopus dogovoreno također u suradnji s kolegama iz NSK i Srca te predstavnicima tvrtke Elsevier je u završnoj fazi testiranja. Također, povodom Scopus Only Day radionice, tajnica Udruge ZNAK je s kolegama iz NSK i Srca sudjelovala na sastanku Scopus Content Selection Advisory Board-a, održanom 25. listopada, na kojem je predstavila rad hrvatskih časopisa i Udruge ZNAK. Zahvaljujući uspješnom predstavljanju rada hrvatskih časopisa, Udruge ZNAK, NSK i portala Hrčak, dogovoren je postupak predselekcije časopisa za razmatranje uvrštavanja u bazu podataka Scopus, te je krajem 2023. poslan popis od 109 časopisa koji zadovoljavaju osnovne kriterije uvrštavanja u Scopus. U tijeku je procjena tih časopisa od strane Scopus tima, čime bi se povećao trenutni broj od 158 časopisa u toj bazi podataka.

Na inicijativu Udruge omogućeno je kreiranje JATS XML-ova u Hrčku iz Word dokumenata, a tim Hrčka kontinuirano radi na edukaciji administratora u Hrčku. Omogućen je i eksport JATS XML-ova (za HR-DOI i bazu podataka Pubmed) i MODS XML-ova (za HR-DOI) iz Hrčka.

Uprava Udruge je u kontaktu s predstavnicima JISC koji održavaju repozitorij Sherpa / Romeo te vodi brigu o tome da podaci o autorskim pravima i pravima korištenja 150 hrvatskih časopisa, prikupljeni putem ankete, budu uneseni u repozitorij. Trenutno se u repozitoriju nalazi 114 časopisa.

Uprava je i u kontaktu s predstavnicima Directory of Open Access Journals, te radi na tome da što veći broj časopisa zadovolji kriterije uvrštavanja u tu bazu, koja trenutno sadržava 161 hrvatskih časopisa, sa samo jednim časopisom koji ima DOAJ seal.

5. Ostale aktivnosti

Tajnica Udruge je sudjelovala u sesiji „Harnessing leadership and accountability for a sustainable publishing industry“ održanoj 20. srpnja 2023. tijekom ISMTE Global Event (međunarodna konferencija izvršnih urednika i tehničkih urednika), te na panel raspravi o recenzijskom postupku održanoj 26. rujna 2023. tijekom Peer Review Week.

Preveden je Akcijski plan za dijamantni otvoreni pristup

(<https://www.znak.hr/images/materijali/202307-diamond-oa-akcijski-plan.pdf>).

Tajnica Udruge ZNAK je izabrana kao predstavnica Udruge u OPERAS Special Interest Group (SIG) on Best Practices, koju vode članice Udruge Iva Melinščak Zlodi i Jadranka Stojanovski. Trenutne aktivnosti SIG BP uključuju primarno razradu kriterija kvalitete časopisa u dijamantnom otvorenom pristupu. Dugoročno se skupina bavi promicanjem najboljih praksi u znanstvenom izdavaštvu.

Tajnica Udruge ZNAK je izabrana za potpredsjednicu udruženja EASE, a Jadranka Stojanovski za članicu Vijeća EASE u razdoblju od 2023. do 2025. godine, a uz njih je članica Vijeća i Ksenija Baždarić, glavna urednica časopisa European Science Editing. Tajnica Udruge izabrana je i u Savjet Hrčka na razdoblje 2023.-2025. godine.

Izrađen je konačni prijedlog etičkog kodeksa Udruge ZNAK (Mirko Smoljić).

Pružena je pomoć uredništvima u vezi izrade pravilnika, ugovora, etičkih kodeksa i dr.

Dogovorena je povoljnija cijena EASE članarine za 2023. godinu (42 umjesto 92 funte) putem Udruge ZNAK, te su u udruženju EASE trenutno 63 hrvatska člana.

U Zagrebu, 23. veljače 2024.

v.d. Dopredsjednika Udruge ZNAK:

doc. dr. sc. Luka Perušić